

‘Een leven zonder boeken is onleefbaar’

André Nuchelmans

Leesgezelschappen bestaan er in alle soorten en maten. Er zijn er die inmiddels het 200-jarig jubileum achter de rug hebben zoals het Alkmaarse Leeslust baart kunde, opgericht in 1793. Andere, zoals het Rotterdams Leesgenootschap, zijn pas anderhalf jaar jong. Een duidelijk overzicht van alle leesgezelschappen in Nederland is er niet. Wel is er een tijdschrift dat zich specifiek op lezers en leeskringen richt: *Boekdelen*. Het door Biblion uitgegeven periodiek verschijnt vier keer per jaar en heeft een oplage van 2200 exemplaren. Het eerste nummer verscheen in maart 2001. Frank Hockx, hoofdredacteur van *Boekdelen*, schat het aantal leesclubs op 5000. Veel van de leesgezelschappen zijn gesloten en treden niet naar buiten. Het Rotterdams Leesgenootschap is hierop een uitzondering. Het gezelschap heeft een eigen website met daarop informatie over de gelezen boeken, hoe je lid kunt worden en links naar andere gezelschappen die ook een website hebben.

Jan den Breejen is voorzitter van het genootschap. ‘Ik was al lid van het Dickens Fellowship in Haarlem, maar miste de diepgang en de gerichtheid op het boek. Het Fellowship organiseert vooral gezellige bijeenkomsten met lezingen over de tijd waarin Dickens leefde.’ Gezien de geslotenheid van veel van de leesgezelschappen was het nog niet zo gemakkelijk om er in zijn woonomgeving Rotterdam een te vinden. Bij zijn zoektocht op internet stuitte hij op een initiatief van iemand die net van Utrecht naar Rotterdam verhuisd was en mensen zocht om een nieuw gezelschap mee op te richten. Hij reageerde en toen de initiatiefneemster zich terugtrok nam hij het stokje over. Beschermheer van het leesgezelschap in de Maasstad is Erasmus. Zijn uitspraak ‘Een leven zonder boeken is onleefbaar’ is de lijfspreuk. Bij de eerste bijeenkomst waren ze met zijn zessen en inmiddels is het gezelschap uitgegroeid tot tien leden. ‘Het streefgetal is vijftien leden. Er zijn altijd wel een paar mensen die niet kunnen op de vastgestelde datum en je moet toch wel met tien mensen zijn om een goed gesprek over het te bespreken boek te hebben.’

Het genootschap richt zich momenteel op de klassieke wereldliteratuur. Zo zijn dit jaar onder andere avonden besteed aan *The Catcher in the Rye* van J.D. Salinger, *Rebecca* van Daphne du Maurier en *Medea* van Euripides. Momenteel lezen de leden *De Toverberg* van Thomas Mann. Bij uitzondering is dit boek over drie bijeenkomsten verdeeld omdat het zo’n pil is. Elke eerste vrijdag van de maand komt het genootschap bij elkaar bij een van de leden thuis. ‘Zo kom je nog eens op andere plekken in de

Jan den Breejen

stad en leer je ook de leden van het genootschap een beetje beter kennen door de inrichting van hun huis, hun partner en huisdieren.' Als alle leden aan de beurt zijn geweest is het de bedoeling om eens in een openbare gelegenheid af te spreken. De avonden beginnen om half negen en zo tussen elf en half twaalf gaan de leden weer huiswaarts. 'Dat is ook het voordeel van de vrijdagavond. Iedereen is de volgende dag vrij en daarom zit niemand op hete kolen.'

Voor de keuze van het te bespreken boek maakt het gezelschap gebruik van een afgesloten communitypagina op internet. Deze pagina is alleen voor leden toegankelijk. Elk lid kan een boek aandragen en vervolgens bepalen ze via een stemming welk boek de eerstvolgende avond aan de orde komt. Aanvankelijk kende de avond op aandringen van een aantal leden geen structuur, maar dat beviel toch niet. 'De gesprekken gingen van de hak op de tak en het leverde uiteindelijk niet erg veel op.' Vervolgens koos men voor een flexibele structuur

waarbij de avond in drie delen werd opgesplitst. In het eerste deel komen algemene zaken aan de orde, zoals het voorstellen van nieuwe leden of een actie om meer leden te werven. Het tweede deel is de inhoudelijke bespreking van het boek dat die avond aan de orde komt. Degene die het boek heeft voorgedragen bepaalt dit deel. Hij geeft een korte inleiding op het boek en bepaalt de onderwerpen waarover gediscussieerd gaat worden. Vooraf heeft hij op de communitypagina huiswerk vragen opgegeven. Het laatste deel van de avond is een audiovisuele belevens. Den Breejen gaat persoonlijk op zoek naar documentaires over de besproken auteur en/of een verfilming van het boek. Hieruit vertoont hij een selectie, na afloop kunnen de dvd's onder de leden circuleren. Tot besluit wordt er nog wat gekletst en een laatste glas wijn gedronken.

Reizen in je hoofd

De leeftijd van de leden varieert tussen de 25 en 45 jaar, waarbij een evenredige verdeling tussen de seksen wordt nagestreefd. Ook de achtergrond van de leden varieert, al behoren de meesten wel tot de hoger opgeleide stedelijke middenklasse. In het dagelijks leven is Den Breejen opleidingsmanager bij ISBW/Schouten & Nelissen en heeft hij een eigen adviesbureau op het gebied van organisatieontwikkeling en human resource development. Soms vindt er een kruisbestuiving plaats tussen zijn werk en het leesgenootschap. Zo maakte hij via zijn werk kennis met een persoonlijkheidsenquête op basis van een vragenlijst die vrienden en kennissen invullen. 'Dat moet ook kunnen voor romanpersonages', dacht Den Breejen. Inmiddels heeft hij de complete enquête op de afgesloten communitypagina op internet gezet en hebben drie leden de persoonlijkheid van Rebecca, hoofdpersoon uit de gelijknamige roman van Daphne du Maurier, beoordeeld aan de hand van de actuele psychologische inzichten.

André Nuchelmans

is redacteur van *Boekman*

De voorzitter van het Rotterdams Leesgenootschap verwijst vaker naar zijn dagelijkse werkzaamheden. Hij laat een kaartje zien met daarop vier kwadranten met persoonlijkheidskenmerken. Aan de ene kant zijn die persoonskenmerken op een goede dag afgebeeld aan de andere kant op een slechte dag. 'De werkomgeving speelt zich tegenwoordig vooral af in het kwadrant rechtsboven', legt Den Breejen uit, 'zij is competitief, doelgericht en met een korte horizon. Het leesgenootschap moet de leden de mogelijkheid bieden ook aan de eigenschappen in de andere kwadranten uiting te kunnen geven. Zo moet er ruimte zijn voor filosoferen, "reizen in je hoofd", gezelligheid en ontspanning. Door ook die andere eigenschappen naar voren te brengen, ben je als persoon meer in balans. De missie van het genootschap is om de multi-dimensionaliteit te bevorderen, door een respectvolle wisselwerking tussen verschillende persoonlijkheden.'

Een ander referentiekader tijdens het gesprek is *De Toverberg*, waar Den Breejen inmiddels al aardig in gevorderd is. Hij vergelijkt het leesgezelschap met de gemeenschap op de berg in de roman van Thomas Mann. Ze leiden daar een geïsoleerd bestaan buiten de harde maatschappij. Zo biedt het leesgezelschap ook de mogelijkheid om je te onttrekken aan de dagelijkse sleur en de opdringerige drukte die de prestatie- en amusementsmaatschappij oplevert. Daarnaast maakt het leesgezelschap van lezen ook een maandelijks sociale gebeurtenis. Tijdens de bijeenkomsten van het genootschap valt het Den Breejen op dat iedereen zijn eigen belevenis heeft bij het lezen. 'Het is frappant om te merken dat de gezichtspunten tijdens discussies vaak voortvloeien uit de karakters van de leden zelf. Iedereen beleeft een boek toch vanuit zichzelf, waarbij het door levenservaring ontstane karakter de perceptie filtert en kleurt. Je voelt

je vooral aangesproken door ervaringen die jezelf hebt meegemaakt of situaties of figuren waar je jezelf in herkent. Het is grappig om te merken hoe verschillend mensen een boek kunnen interpreteren en elkaars gezichtspunt kunnen aanvullen.' De persoonlijke interpretatie is voor hem ook het grote pluspunt van een boek ten opzichte van de verfilming. 'De film biedt je geen ruimte om zelf dingen in te vullen, het boek wel. In de film heeft de regisseur dit voor je ingevuld. Daarom kan een verfilming ook zo tegenvallen als je je eigen beleving van het boek er niet meer in terugvindt. Ook kun je zelf het tempo bepalen, terwijl in een film het tempo al gedictieerd is.'

Momenteel bereidt de voorzitter een mailing voor naar personen die bij sponsor Boekhandel Selexyz/Donner geregistreerd staan als geïnteresseerd in literatuur. Hij is benieuwd naar het aantal aanmeldingen dat dat voor het genootschap oplevert. 'Zoals ik al zei is vijftien mensen een mooi aantal voor een leesgezelschap, maar het is ook geen probleem als we groter worden. Dan splitsen we het genootschap op in een aantal afdelingen en kunnen we bijvoorbeeld een afdeling voor Nederlandse literatuur in het leven roepen. De leden kunnen dan naar gelang het te bespreken boek en hun eigen interesse tussen de afdelingen switchen.'

De internetsite van het Rotterdams Leesgenootschap is www.rotterdamsleesgenootschap.sterrenmeisje.nl